

Briefing

Co/Lab Building for Wellbeing

Dutch Design Foundation

Briefing Co/Lab Building for Wellbeing

Urgentie

Er zijn in Nederland diverse sociale en demografische ontwikkelingen, die impact hebben op het ervaren welzijn. Denk aan: vergrijzing, bewegingsinactiviteit, eenzaamheid stress en gezondheidsverschillen.

Deze uitdagingen leiden tot steeds toenemende zorg- en maatschappelijke kosten. Gezondheid en welzijn zijn de grootste kostenposten op de Rijks- en veel gemeentebegrotingen. Er is dus een grote urgentie om zorgkosten te **voorkomen**: preventie. We zien de **transitie van zorg naar preventie** als zeer urgente opgave. Hierin speelt de leefomgeving – gebouwen en gebieden – een belangrijke rol.

Aanleiding

Heijmans wil in deze transitie van betekenis zijn en een positieve invloed hebben op het ervaren welzijn. Juist vanuit haar rol als bouw-, ontwikkel-, en infrabedrijf in de leefomgeving. Als makers van de gezonde leefomgeving zet Heijmans zich met overtuiging en passie in om het land beter achter te laten voor de generaties na ons.

Onze projecten en oplossingen moeten goed zijn voor mens en natuur.

Wij redeneren altijd vanuit de gebruiker. Dat is waar we het voor doen. Onze inspanningen leveren een omgeving op die gezond, veilig en aantrekkelijk is. We zijn pas tevreden als gebruikers daadwerkelijk verbetering ervaren, een omgeving die hun welzijn bevordert. Zo draagt ons werk bij aan het geluk van mensen.

We richten ons daarbij op het creëren van omgevingen die gezond, veilig en aantrekkelijk zijn. Daar zit onze directe invloed. Onze aanpak bestaat uit een aantal stappen, die helpen om complexe maatschappelijke uitdagingen – zoals gezondheidsverschillen, stress, eenzaamheid – te vertalen naar praktische interventies en ontwerpbeslissingen. Daarom werken we onder meer met een impact scan en (extern) gevalideerde interventies. Met een interventie bedoelen we een doelgerichte ingreep (aanpassing, toevoeging of reorganisatie) in de fysieke en/of sociale omgeving, gericht op het structureel bevorderen van het lichamelijk, mentaal en sociaal welbevinden van bewoners en gebruikers.

Ontwerpvraag

What if... every project started with how people want to feel?

We leren in het vakgebied steeds meer over de invloed van de leefomgeving op gezondheid en welzijn. Uit onderzoeken leren we steeds meer over de invloed van de leefomgeving op welzijn. Dit gaat dan zowel om blootstelling (lucht, geluid, etc.) als gedrag (bewegen, ontmoeten, perspectief) als beleving (plaats identiteit, esthetiek, etc.).

Er is echter nog weinig (wetenschappelijk) onderzoek over de effectiviteit van gerichte interventies, maatregelen in de leefomgeving. Het onderzoek dat er wel is, gaat meer over interventies vanuit het sociaal domein. Heijmans wil als gebiedsontwikkelaar en bouwbedrijf weten welke ontwerpkeuzes en praktische oplossingen effectief aan welzijn kunnen bijdragen.

Uitdagingen zijn hierbij:

- Welzijn is deels **subjectief**: persoonsafhankelijk, bijv. leeftijd, culturele achtergrond en persoonlijke situatie.

- Effecten van interventies zijn vaak **contextafhankelijk**: wat in de ene wijk als waardevol wordt ervaren, kan elders weerstand oproepen.

Hieruit blijkt dat het werken aan gezondheid en welzijn in de leefomgeving altijd vraagt om ijssterke inzichten in het gebruikersperspectief én de lokale context. Niet alleen om een aantrekkelijke woon- en leefomgeving te ontwerpen en realiseren, maar ook om gezondheid en welzijn te bevorderen.

Hieruit volgt de *hoofdvraag* voor het onderzoek:

Hoe kan Heijmans het gebruikersperspectief voor (bouw)projecten en gebiedsontwikkelingen onderzoeken, gericht op inzicht in noden en behoeften voor het welzijn van bewoners in en gebruikers van een gebied? En vervolgens deze omzetten in werkende interventies. Met als doel het welzijn van bewoners in en gebruikers van een gebied positief te beïnvloeden.

Uitdagingen bij hoofdvraag

Het verbeteren van welzijn vraagt om een mensgerichte benadering, in plaats van een uitsluitend technisch of financieel gedreven aanpak. Het is daarom essentieel om het gebruikersperspectief goed te begrijpen. Niet alleen in termen van woonwensen of ruimtelijke eisen, maar juist vanuit de vraag: wat werkt hier, voor deze mensen, om hun welzijn te versterken? Tegelijkertijd ligt er een uitdaging in het ontwikkelen van methodes die ook werken wanneer mensen er nog niet wonen, niet persoonlijk bekend zijn of slechts passant zijn – zoals vaak het geval is bij infraprojecten.

Belemmeringen die we hier nu bij ervaren:

- Veel werk hiervoor zit in de beginfase van projectontwikkeling, planvoorbereiding: de initiatief-, haalbaarheid- en schetsontwerpfase. In deze fase willen we het gebruikersperspectief goed begrijpen om juist dan passende ontwerpbesluiten te nemen. Vaak kennen we de daadwerkelijke kopers en huurders van onze plannen nog niet. Hoe krijgen we dan toch de inzichten in beeld?
- Steeds meer (modules voor) woningen worden geprefabriceerd in een fabriek: conceptuele woningbouw. Op die manier kunnen we veel effectiever werken aan verduurzaming en innovatie. In plaats van iedere keer het wiel opnieuw uitvinden. Het gaat om diverse woningtypes, waar we vanaf de tekentafel en in de fabriek aan werken. Hoe ontwerpen we aspecten die werken voor zijn/ haar welzijn, zonder de specifieke bewoner te kunnen bevragen?
- Voor Infra projecten geldt dat de gebruikers vaak nauwelijks in beeld zijn, het gaat om passanten zoals automobilisten, fietsers, wandelaars, binnenvaartschippers, ondernemers, lokale partijen etc. Hoe begrijpen we op welke manier we het welzijn van deze passanten kunnen versterken, vanuit omgevingsmanagement en wellicht met structurele impact?

Over Heijmans

Koninklijke Heijmans N.V. is een Nederlands bouw-, ontwikkelings- en infrabedrijf, opgericht in 1923, beursgenoteerd sinds 1993. De missie is 'makers van de gezonde leefomgeving'. Heijmans werkt integraal aan de fysieke leefomgeving: ontwerpen, ontwikkelen, realiseren, beheren en onderhouden van gebouwen, woningen, infrastructuur en gebieden met aandacht voor duurzaamheid, levenskwaliteit en toegevoegde waarden voor eindgebruikers.

Heijmans behoort tot één van de top vijf bouwbedrijven in Nederland. Met meer dan 6.200 werknemers en meer dan 30.000 werknemers bij co-makers. De organisatie bestaat uit drie divisies:

- **Wonen (Gebiedsontwikkeling & Woningbouw)**

Heijmans Wonen heeft een dubbele rol, wat een verschil geeft in beïnvloeding en eindverantwoordelijkheid. Enerzijds gebieds- en projectontwikkelaar, waarbij we zelf projecten ontwikkelen en bouwen. Anderzijds een rol waarbij met name woningcorporaties een project ontwikkelen en wij de realiserende rol hebben. We houden ons dus bezig met het initiëren, ontwikkelen en realiseren van gebiedsontwikkelingen en vastgoedprojecten, waarbij vooral woningen (koop en huur) met complementaire maatschappelijke en commerciële voorzieningen. Zowel nieuwbouw als renovatie. Projecten variëren van hoogstedelijke projecten (zoals De Verbinding in Amsterdam), herstructurering (zoals Den Haag Zuid West), brownfield (zoals Energiekwartier Den Haag) en rand- of buitenstedelijk (zoals Parijsch Culemborg). We werken veel voor en met gemeenten en corporaties. De doorlooptijden van gebiedsontwikkelingen zijn 10 – 20 jaar.

- **Werken (Utilitaire Bouw & Services)**

Utilitaire bouw werkt aan ontwerp, techniek, bouw, veiligheid, duurzaamheid, beheer, onderhoud en exploitatie voor zorgcentra, ziekenhuizen, overheidsgebouwen, musea, scholen, universiteiten, datacenters, (hoofd)kantoren en bedrijfspanden. Bijzondere projecten zoals het Binnenhof in Den Haag (renovatie Eerste Kamer en Raad van State), het Nationaal Militair Museum in Soesterberg of NACH Amsterdam. Daarnaast veel werk in onderhoud en service, waaronder langetermijncontracten inclusief onderhoud en services bij utiliteitsprojecten (bijv. museumcontracten van 25 jaar).

- **Verbinden (Infra)**

Ontwerpen, bouwen, renoveren en beheren/onderhouden van infrastructuur en publieke ruimte in Nederland. Denk aan ondergrondse en bovengrondse infrastructuur: wegen, tunnels, viaducten, bruggen, dijken, kabels & leidingen, energievoorziening, openbare ruimte en objecten. Bijzondere projecten zoals onderhoud luchthaven Schiphol, dynamische fietsbrug in Eindhoven en Bikescout. Doorlooptijd van Infra projecten ligt tussen de 3 maanden en 2 jaar, afhankelijk van de grootte en complexiteit van het project. Voor Infra projecten ligt een belangrijke welzijnsfocus dan ook op het omgevingsmanagement tijdens de realisatie van het project.

Samenwerken met DDF - Waarom een Co/Lab?

In essentie wil Heijmans met de samenwerking met Dutch Design Foundation, o.a. in dit Co/Lab, oefenen met een ontwerpaanpak richting strategische ambities en het actiever gebruik maken van externe inspiratie.

Heijmans wil zich ambitieus uitspreken en als bedrijf in beweging blijven, zonder dat de exacte route vooraf vaststaat. Dit doen we samen met anderen, als partner én duurzame aanvoerder!

Daarbij vinden we het belangrijk om met een vraagstuk aan de slag te gaan, waar betrokkenen (collega's en betreffende partners/ stakeholders) energie van krijgen.

Dit Co/Lab bestaat uit twee fases, in 2026 en 2027, waarin we in de volledige looptijd met drie ontwerpstudio's aan de slag willen gaan met drie verschillende casussen. Ontwerpstudio's kunnen zich specifiek inschrijven voor één van de drie casussen en zullen ieder afzonderlijk aan een casus werken in samenwerking met Heijmans en betrokken partners.

Iedere divisie heeft een casus aangedragen om deze ontwerp vragen te onderzoeken (toelichting verderop):

- gebiedsontwikkeling op een voormalig bedrijventerrein in Beverwijk;
- houtbouw conceptwoning voor rand- en buitenstedelijke laagbouwmilieu's;
- omgevingsmanagement voor een complex infraproject.

Fase 1 (t/m eind 2026, incl. DDW 2026) – Verrassende manieren voor gebruikers- en welzijnsbehoefte-onderzoek

Centraal staat de vraag: Wat zijn nieuwe verrassende manieren en middelen om gebruikersperspectief in beeld te krijgen, waardoor we welzijn effectiever onderdeel maken van onze plannen en processen?

Inzicht in het gebruikersperspectief is een essentieel onderdeel, om effectieve oplossingen te ontwerpen voor het verbeteren van het ervaren welzijn van bewoners. Welzijn is namelijk deels subjectief en context-specifiek. Wat in de ene buurt geweldig werkt, kan in een andere buurt weerstand oproepen.

We willen dus begrijpen welke lokale maatschappelijke uitdagingen er zijn en hoe bewoners een gebied ervaren. Daarbij willen we achterhalen wat de (onderliggende) behoeftes van de bewoners zijn. Mogelijk via snelle, kleine experimenten inzicht krijgen in welke interventies veranderingen teweegbrengen. Technieken zoals *journey mapping*, *user safari's* en *prototyping* kunnen hierbij worden ingezet, en vertaald naar een eigen repertoire voor Heijmans.

We zien in ieder geval het belang van het concreet en visueel in beeld brengen van deze opgehaalde perspectieven, bijvoorbeeld d.m.v. persoonlijke verhalen, visualisaties en andere tot de verbeelding sprekende uitingen. We willen ons vooral richten op gezondheidsbevordering, 'gezonde leefomgeving'. Wat zowel kan gaan over sociale, fysieke en mentale gezondheid.

Fase 2 (2027, incl. DDW 2027) – Vertalen van gebruikers inzichten naar effectieve interventies

Na het onderzoeken van het gebruikersperspectief, worden inzichten vertaald naar (verwachte) effectieve interventies. De inzichten uit de analyse vertalen we naar ontwerpbeslissingen en praktische oplossingen. Van rustgevend bouwelement tot samenwoonvorm tot natuurlijke speelaanleiding. Kortom, welke interventies kunnen we ontwerpen en hoe meten we (testen?) de impact op de kwaliteit van leven van bewoners en gebruikers van een gebied?

Daarbij zijn interventies niet bedoeld als eenmalige oplossingen binnen één gebied, maar als basis om bredere ontwerpprincipes te herkennen en door te ontwikkelen, zodat deze ook in toekomstige projecten (in andere contexten) kunnen worden toegepast. We willen leren en verbeteren.

Casus Vastgoed: Gebiedsontwikkeling 'Bazaar Beverwijk'

Achtergrond: Op het parkeerterrein P0 van De Bazaar in Beverwijk worden circa 1.000 duurzame woningen gerealiseerd op een terrein van in totaal 55.000 m². Er worden vooral appartementen ontwikkeld, waarvan 20% sociaal en 80% betaalbaar. Er is ook behoefte aan betaalbare woningen en sociale huur, evenals woningen voor alleenstaanden en gelijkvloers/'langer thuis'. Daarnaast maatschappelijke voorzieningen zoals een huisarts en buurtwinkel. Hart van het gebied is een herontwikkelde compactere Bazaar (retail, horeca).

Verdere beschrijving: [Heijmans en De Bazaar tekenen overeenkomst voor gebiedsontwikkeling](#).

Er is een Impact Scan (bureauonderzoek, openbare data) uitgevoerd, waaruit (onder andere) de volgende sociale uitdagingen naar voren komen:

- Overgewicht en te weinig beweging: >50% van de bewoners in de gemeente Beverwijk heeft overgewicht en 17% obesitas. Minder dan de helft van de bewoners voldoet aan de beweegrichtlijn. Relatief minder dagelijks lopen/fietsen naar werk/school.
- Stress en mentale druk: 25% (18–64 jr.) ervaart (zeer) veel stress, 48% van 18–64 jaar voelt zich (enigszins) eenzaam, bij jongvolwassenen ligt de eenzaamheid relatief hoog (±58%).
- Sociale veiligheid onder druk: lage veiligheidsbeleving, veel ervaren overlast (alcohol/drugs) en Beverwijk behoort regionaal tot onveiligere verkeersgemeenten.

- Community-energie aanwezig, maar versnipperd, terwijl De Bazaar vooral weekend-bestemmingsplek is. Kans en uitdagingen om te 'activeren' en sociale samenhang 'te bouwen'.

We zijn benieuwd hoe we het welzijn van de mensen, die we nu nog niet kennen, positief kunnen beïnvloeden. Waarbij we met name nieuwsgierig zijn naar meer bewegen, sporten ('fysieke gezondheid') en gemeenschapsvorming/community building ('sociale gezondheid').

Hoe doen we het nu? Impact Scan gebaseerd op bureauonderzoek (open data, rapporten) en veldonderzoek (observeren, gesprekken bewoners en stakeholders).

Tegen welke belemmeringen lopen wij aan in de huidige manier van werken? De gebruikersperspectieven van toekomstige bewoners, passanten, etc. zijn lastig te achterhalen met de huidige manier van werken. Wat er nodig is – context specifiek - voor welzijn van bestaande omwonenden, bezoekers en nieuwe bewoners is niet scherp uit de data te halen, immers op wijk- of gemeenteniveau.

Gewenste situatie: Nieuwe manieren om inzicht te krijgen in de noden en behoeften van de mensen in het gebied, voor hun welzijn. Ook mensen die er nu nog niet komen, nog niet wonen en niet weten wat ze überhaupt nodig hebben om zich 'goed en gezond te voelen'.

Gewenste uitkomst: Uitwerken nieuwe inzichten en manieren van werken voor Heijmans om erachter te komen wat het gebruikersperspectief is van de mensen in de omgeving, die daar gaan wonen. Sub vragen: hoe vind je de juiste mensen? Hoe ga je op een goede manier onderzoeken wat zij willen? Hoe neem je ze daarmee mee in een ideale situatie? Hoe bouw je gemeenschap op, wat zijn werkvormen? Ontwerpend onderzoek; scenario schetsen van mogelijke toekomsten met verschillende gemeenschappen? Hoe kom je tot andere oplossingen dan mensen al kennen. Hoe moet je de vragen stellen om een ander antwoord te krijgen?

Stakeholders en mogelijke partners: Gemeente fysiek domein, gemeente sociaal domein, GGD, welzijnsorganisatie o.a. Welzijn Beverwijk, jongerenwerk, De Bazaar, ondernemersvereniging, corporatie (nog te bepalen?), bewonersinitiatieven, -groepen, -verenigingen, sportverenigingen, vrijwilligerscentrale, scholen, bibliotheek (?), huisartsen, politie.

Casus Bouw & Techniek: 'Herstellende Horizon woning'

Achtergrond: De Horizon woning is een antwoord op duurzaam en modulair bouwen. In de Heijmans houtskeletbouw fabriek kunnen er op hoog tempo woningen gemaakt worden. Heijmans Horizon is opgebouwd uit 2D-elementen voor wanden, vloeren en kap. En 3D-modules met badkamer, installaties en trap. De 3D-modules vormen de kern van de woning, worden modulair in de fabriek gemaakt en op de bouwplaats op elkaar gestapeld.

Heijmans Horizon kent een grote verscheidenheid in woningafmetingen, indeelbaarheid en kapvormen. De constructieve 3D-module is een vast gegeven voor elke configuratie. De voor- en achtergevel zijn daarmee volledig vrij in te delen. Het is een comfortabele woning met een gezond binnenklimaat door de energiezuinige klimaatinstallatie en de ademende dampopen constructie.

De Horizonwoning richt zich op verschillende doelgroepen, vooral in het betaalbare segment (sociale huur, middenhuur betaalbare koop). Van alleenstaanden tot gezinnen met meerdere kinderen. Het woningtype met twee lagen + kap of drie lagen is vooral geschikt voor laagbouwmilieu's, zoals randstedelijke en buitenstedelijke uitbreidingswijken.

Deze woningen worden gemaakt in de fabriek en kunnen aangepast worden op de specifieke opgave (woningtype, gevelontwerp). De woning is erg duurzaam, dat is in feite een 'raison d'être'. We zijn benieuwd, hoe de woning ook van betekenis kan zijn voor mentale gezondheid? Denk aan rust, herstel, ontspanning door fijne akoestiek, geur, kleur en materiaalgebruik. Oftewel: Hoe kunnen we deze gestandaardiseerde woningen zintuiglijk prikkelend en bevorderend voor mentale gezondheid maken? Welke aspecten zijn hiervoor nodig?

Wanneer nodig kan er een project geselecteerd worden, maar in de basis is het project onafhankelijk. Daarbij is het wel mogelijk om project bezoeken te doen.

Hoe doen we het nu: Er is een marktonderzoek gedaan, waar de verschillende woningtypes en doelgroepen op gebaseerd zijn. Nadrukkelijk is aansluiting gezocht bij de ‘matjes’ (basisplattegronden) van het Netwerk Conceptueel Bouwen. We werken nu vooral technisch gericht (maakbaarheid, betaalbaarheid) en minder mensgericht. Dit komt doordat projecten in de bouw kosten gedreven zijn en in eerste instantie wetgeving volgen. Daarnaast wordt de verantwoordelijkheid voor inrichting bij de klant zelf gelegd, denk aan een keuken, vloerbedekking, wandafwerking en meubels. We maken woningen in plaats van dat we een woonomgeving creëren.

Door onze industriële houten Horizonwoning werken we steeds meer met vastgestelde woningen. Deze opdracht gaat over het landelijke product dat overal kan worden toegepast, met ‘kleine’ project specifieke maatwerkelementen.

Tegen welke belemmeringen lopen wij aan in de huidige manier van werken:

- We zijn gewend doelgroep- en marktonderzoek te doen voor specifieke projectlocaties. We zijn niet gewend om doelgroep onderzoek te doen gericht op productontwikkeling, locatieonafhankelijk. (Fase 1)
- Hoe onderzoeken wij de mensen die wij nog niet kennen? Wat heb je nodig om je ontspannen te voelen in je woning? Behoeftes achterhalen van doelgroep die je nog niet precies kent. En/of veronderstelling: mensen zijn overprikkeld. Wat is een gerichte interventies op ontspannen in je woning? (Fase 1)
- We zijn gewend om woningen te maken in plaats van dat we een woonomgeving creëren.

Gewenste situatie: Voor de doorontwikkeling van conceptwoningen wordt er gestart met gebruiksonderzoek gericht op welzijn in woningbouwproductontwikkeling. Hierbij wordt de behoefte van de doelgroep achterhaald. Op basis waarvan kan er worden gewerkt aan interventies en kunnen er concrete (zintuiglijke) ontwerpaanpassingen kunnen worden gedaan die zijn afgestemd op de daadwerkelijke behoeftes tbv (mentale) gezondheid.

Gewenste uitkomst: Een methode/ tool gericht op gebruikersonderzoek voor productontwikkeling van de Horizon woning (fase 1). Concrete aanpassingen voor de doorontwikkeling van de woningen; in proces of techniek (fase 2). Er is geen goed onderzoek gedaan naar welzijnsbevordering, ook niet wat de doelgroepen die op verschillende plekken in de woningen wonen, daarvoor nodig hebben. Trends, ontwikkelingen, behoeften, uitdagingen? Juist hier zijn we nieuwsgierig naar.

Stakeholders: Corporaties, gemeenten, potentiële woningbezitter en eigen Heijmans ontwikkelaars.

Casus Infra: ‘Van hinderbudget naar welzijnsbevorderend omgevingsmanagement’

Achtergrond: Infra werkzaamheden en projecten veroorzaken traditioneel ingestoken meestal tijdens de bouw hinder, omdat in de gebouwde omgeving gewerkt wordt en de dagelijkse gang verstoord wordt. Toegankelijkheid, bereikbaarheid (woningen en ondernemers) en het in stand houden van veilige routes voor alle weggebruikers zijn enkele voorbeelden.

Pilot Project voor de casus: Bij aanvang van deze samenwerking heeft Infra nog geen concreet project om deze casus op toe te passen. De overkoepelende gedachte; focus op gebruikersperspectieven, om vanuit daar vervolgens te werken aan interventies en ontwerp oplossingen, sluit goed aan bij participatie, een te ontwikkelen hoofdthema binnen Infra Omgevingsmanagement 2030. De projecten die onderzocht worden voor deze casus zijn een brug, sluis, dijkenwerk. Toe te lichten in de kick off.

Hoe doen we het nu: Momenteel wordt er gewerkt met een hinderbudget om een tijdelijke oplossing neer te zetten voor het voorkomen van hinder voor de gebruiker. We zijn gericht op het voorkomen van overlast en problemen, niet op het bevorderen van welzijn. Meer vanuit ons gevoel dan feitelijk op meerwaarde voor welzijn. Concrete voorbeelden van inzet van het hinderbudget zijn:

- Inzet van een bus voor schoolkinderen, die tijdelijk niet meer naar de gymzaal kunnen lopen;
- Scooters inzetten om vrijwilligers tijdelijk op een werkplek te krijgen;
- Tijdelijke fietsenstalling om bereikbaarheid op peil te houden;
- Tijdelijke groeninrichting openbare ruimte (wandelpad, biodiversiteit, bankjes, groen)
- Andere en grotere voorbeelden, zoals op A12: Steeds wisselende afsluitingen van op- en afritten om de weg zo veel mogelijk open te houden, met bijvoorbeeld grote investeringen in verkeersregelaars en (beweegbare)barriers. Mogelijk niet vanuit hinderbudget op te nemen, maar vanuit integrale opgave.

Daarnaast is de uitvraag van een opdrachtgever vaak gericht op het werk effectief en efficiënt uitvoeren (kosten en planning tegen gevraagde kwaliteit), en wordt de omgeving deels meegenomen in EMVI-criteria, gericht op minimale ethisch nodige hinderbeperking. Daar is potentieel veel ruimte voor de gebruiker en omgeving. Dit is dus tijdens de bouw. De potentiële ruimte heeft ook betrekking op na de bouw, maar dat richt zich meer op de scope van het werk.

Tegen welke belemmeringen lopen wij aan in de huidige manier van werken:

- Hoe krijg je in beeld wat de invloed, uitdagingen en kansen zijn, rond een Infra werk, zoals de Koninginnesluis, qua hinder én daarnaast qua gezondheid/ welzijn? (Vaak voelen veel bewoners en ondernemers zich niet betrokken bij een Infra project. Terwijl ze dit wel interessant of leuk vinden.)
- Op wat voor manier kunnen we negatieve effecten van onze werkzaamheden positief corrigeren? (En wellicht de tijdelijke ruimte die ontstaat gebruiken om te testen met alternatieve oplossingen).
- Een uitdaging vanuit de kenmerken van Infra projecten is dat wij als opdrachtnemer doorgaans niet zelf de regie hebben, en daarmee zal er altijd medewerking vanuit opdrachtgever nodig zijn. Anders dan bij de andere stromen.

Gewenste situatie/ uitkomst: Kan je de manier van denken - hinder voorkomen - omdraaien en juist positief benaderen? En hoe kunnen we niet alleen hinder voorkomen, maar het welzijn verbeteren? Welk omgevingsmanagement, welke tijdelijke interventies, brengen structurele gedragsverandering of welzijnsbevordering in beweging?

Insteek voor fase 2 is om tijdelijke infra hinder oplossingen te gebruiken als test voor toekomstige permanente oplossingen. Daarbij de tijdelijke periode waarin bestaande orde anders wordt ingevuld benutten of gebruiken om te leren voor opschaling naar meer projecten. Dus - wat is er voor nodig om de inzichten breed toe te passen wetende dat elke situatie eigen kenmerken heeft en iedere OG anders is.

Stakeholders: Allerlei weggebruikers, waaronder ook fietsers en voetgangers. Ondernemers. Verschillende soorten overheden, waterschappen, boeren, bedrijven; Ministerie van VRO en I&W. Key tijdens de bouw is dat primaire activiteiten van de stakeholders door kunnen gaan. De manier waarop en de stakeholders betrekken voor wat gebouwd kan worden mag onder Welzijn juist ook aandacht krijgen.

Naar wie/wat zijn we op zoek?

Voor dit Co/Lab zoeken we **drie ontwerpstudio's** die ieder vanuit één van de casussen gaan onderzoeken hoe welzijn structureel onderdeel kan worden van gebiedsontwikkeling, woningbouw en infrastructuur. Ontwerpstudio's kunnen zich specifiek inschrijven voor één van de drie casussen en werken gedurende de volledige looptijd zelfstandig aan hun eigen traject, in nauwe samenwerking met Heijmans en betrokken partners. Wel zullen ontwerpstudio's en casus-teams tijdens de update meetings ook plenair voortgang en kennis delen.

We zoeken ontwerpers die welzijn niet benaderen als een abstract begrip, maar als iets dat ruimtelijk, zintuiglijk en sociaal ontworpen kan worden. Ontwerpers die niet starten bij oplossingen, maar bij het begrijpen van mensen, ook wanneer die mensen nog niet in beeld zijn.

Het gaat in dit Co/Lab niet alleen om het bedenken van interventies, maar zeker ook om het ontwikkelen van nieuwe manieren om gebruikersperspectieven te onderzoeken en deze structureel te vertalen naar ontwerpkeuzes en werkprocessen.

We zoeken ontwerpstudio's met expertise in bijvoorbeeld:

- Social design en participatief ontwerp
- Kwalitatief gebruikersonderzoek
- Strategisch en systeemgericht ontwerp
- Gedrag, beleving en welzijn
- Ontwerpend onderzoek en experimenteren in de praktijk

Daarnaast zoeken we ontwerpstudio's die:

- empathisch én analytisch kunnen werken;
- onderliggende behoeften weten bloot te leggen, ook wanneer gebruikers nog onbekend zijn;
- ervaring hebben met participatie- en co-creatieprocessen in complexe contexten;
- mensen op een open, inclusieve en respectvolle manier weten te betrekken;
- een veilige setting kunnen creëren voor eerlijke gesprekken en kwetsbare perspectieven;
- inzichten concreet en visueel kunnen maken, zodat ze intern toepasbaar worden;
- bevindingen kunnen vertalen naar werkende interventies, ontwerpaanpassingen of methodes;
- kunnen schakelen tussen menselijke verhalen en organisatorische implementatie;
- energie krijgen van samenwerken en bouwen aan blijvende verandering.

De voertaal binnen dit Co/Lab is Nederlands. Gezien de fysieke bijeenkomsten is het wenselijk dat ontwerpstudio's in of nabij Nederland gevestigd zijn.

Tot slot, we vinden het essentieel dat co-creatie gelijkwaardig en structureel wordt georganiseerd. We zoeken ontwerpers die samen met Heijmans borgen dat bewoners en gebruikers inzicht krijgen in hoe hun input wordt toegepast, en welke individuele én collectieve waarde hun deelname heeft. Zo werken we aan blijvende betrokkenheid en maken we participatie tot een waardevol en betekenisvol onderdeel van gebiedsontwikkeling.

De ontwerpcriteria

- Affiniteit met, en interesse in, gezondheidskennis/ welzijn.

- Je kunt gebruikersperspectieven ophalen en zichtbaar maken via verschillende methoden, zoals journey mapping, user safari's, prototyping en snelle, kleinschalige experimenten.
- Je weet persoonlijke interacties zorgvuldig te onderbouwen en uit te breiden met methodisch onderzoek, zonder de mens te reduceren tot data.
- Je schakelt soepel tussen empathisch luisteren en analytisch denken, met oog voor gedrag, beleving, welzijn en gezondheid.
- Je weet mensen op een open, creatieve en respectvolle manier te vinden, te benaderen en te betrekken, ook wanneer zij niet vanzelfsprekend in beeld zijn.
- Je weet complexe informatie visueel en begrijpelijk te maken, zodat het breed te delen is en inspireert tot actie.
- In interventies weet je op empathische en inclusieve wijze gebruikers te betrekken en oprechte feedback op te halen.
- Je kunt goed schakelen tussen verschillende niveaus en weet de opgehaalde inzichten en perspectieven goed te vertalen in de werkprocessen van Heijmans.
- Je kunt bevindingen vertalen naar werkwijzen.

Deliverables

Bij Heijmans hebben we de gewoonte om onze klanten te vragen om zeer gedetailleerde maquettes en technische tekeningen aan te leveren. We willen dit in de samenwerking met Dutch Design Foundation anders aanpakken. We kunnen verschillende criteria formuleren die belangrijk zijn voor het eindresultaat. Denk hierbij aan een presentatie die niet alleen visueel aantrekkelijk is, maar ook daadwerkelijk tastbaar en interactief voor het publiek. Het moet een beleving opleveren die tijdens de Dutch Design Week of in projectomgevingen direct ervaren kan worden. Daarnaast vinden we het essentieel dat het geheel positief en toegankelijk is, en mensen uitnodigt om actief deel te nemen en geïnspireerd te raken.

Hieronder geven we een concreet beeld van mogelijke deliverables gedurende de volledige looptijd. In de debrief meeting kunnen we dit gezamenlijk bespreken en verder afstemmen.

- Visuele presentatie met belangrijkste inzichten uit onderzoek naar het ophalen van gebruikersperspectieven, waaronder verschillende tools, co-creatie en/ of participatie werkvormen.
- Visuele presentatie met bevindingen over opgehaalde gebruikersperspectieven en aanbevelingen en conceptringingen.
- Uitvoer experimenten en interventies met betrokken gebruikers en stakeholders.
- Uitgewerkt concept/ prototype van één of meerdere interventies, tools (of in het geval van de casus "Herstellende Horizon woning" ontwerpaanpassingen voor deze woning) voor Heijmans werknemers (en eventueel systeempartners).

Voor DDW 2026 verwachten we van alle drie de ontwerpstudio's een toegankelijke en aansprekende vertaling van de eerste inzichten voor een breed publiek, evenals een passende 'interventie' om ook gebruikersperspectieven tijdens DDW op te halen en/ of te toetsen. Voor DDW 2027 worden verder ontwikkelde methoden en technieken op een toegankelijke en aansprekende manier getoond (bij voorkeur als beleving). Voor de vormgeving van de DDW-exposities wordt naar verwachting samengewerkt met een vormgever (voor een sterk overkoepelend verhaal en uitstraling), en verwachten we dat de ontwerpstudio's zelf hun concepten ontwerpen en realiseren (indien gewenst kan de vormgever wel met ontwerpstudio's meedenken over de best passende vorm).

Programma

2026 - Onderzoek en Experiment

Deadline aanmelden

Je kunt je t/m 6 april 2026 23:59 inschrijven voor deelname aan Co/Lab: Building for Wellbeing. Aanmelding voor dit Co/Lab betekent deelname voor de volledige periode van dit Co/Lab van april 2026 t/m december 2027.

Selectie en kennismakingsgesprekken

Na de deadline voor aanmelding doorloopt Heijmans per casus een andere selectieprocedure. Voor de **Casus Vastgoed** en **Casus Infra** vindt de voorselectie plaats op 9 april. Er wordt dan een keuze gemaakt per casus voor maximaal 3 ontwerpers/ ontwerpstudio's waarmee korte online kennismakingsgesprekken worden ingepland op 10 april. Voor de **Casus Infra** vinden deze online kennismakingsgesprekken plaats tussen 9:00 - 10:30 en voor de **Casus Vastgoed** vinden deze online kennismakingsgesprekken plaats tussen 11:30 - 13:00. Op basis hiervan wordt de definitieve selectie bepaald van 2 deelnemers, welke bekendgemaakt wordt op 10 april (einde dag). Voor de **Casus Bouw & Techniek** vindt de voorselectie plaats op 8 april. Er wordt dan een keuze gemaakt voor maximaal 3 ontwerpers/ ontwerpstudio's waarmee korte online kennismakingsgesprekken worden ingepland op 13 april tussen 13:30 uur en 15:00 uur. Op basis waarvan de definitieve selectie bepaald wordt van 1 deelnemers en bekendgemaakt wordt op 13 april (einde dag). *Helaas is het niet mogelijk om van deze tijdslots af te wijken, zorg dus dat je beschikbaar bent op het tijdslot, passend bij de Casus waarvoor je je aanmeldt.*

Kick-off masterclass

De geselecteerde deelnemers nodigen we uit voor een kick-off masterclass op 14 april 2026 (hele dag) op het hoofdkantoor van Heijmans in Rosmalen. Daarna gaat de ontwerpstudio zelfstandig aan de slag met het vraagstuk, waarbij je in werksessies samenwerkt met collega's bij Heijmans, evenals met betrokken partners.

Debrief meeting & werksessie

Deze meeting is bedoeld om samen de rolverdeling en verwachtingen te verhelderen. De deelnemers presenteren de eerste bevindingen n.a.v. de kick-off/ masterclass en delen hun visie op de oorspronkelijke briefing en ontwerpvraag. In dit Co/Lab brengt iedereen een eigen perspectief, kennis en praktijkervaring mee — essentieel om samen tot nieuwe inzichten en oplossingen te komen. Het doel van de debrief meeting op 6 mei is om eerst te reflecteren op de oorspronkelijke briefing en ontwerpvraag en vervolgens gezamenlijk te bepalen wat de definitieve ontwerpvraag is.

Update meetings & werksessies

Gedurende het Co/Lab vinden diverse update meetings plaats waarin de deelnemers een update geven over de status van het ontwerpproces, gevolgd door een werksessie met experts en partners van Heijmans. Tussen deze sessies in wordt verwacht dat de deelnemers verder aan de slag gaan en waar gewenst de samenwerking met het Heijmans team en betrokken partners opzoekt. De deelnemers gaan samen met collega's bij Heijmans en betrokken partners het ontwerp in de praktijk toetsen. Afhankelijk

van de gekozen uitwerking en werkmethode van de deelnemers vinden experimenten plaats. Op basis van de bevindingen gedurende het hele proces wordt het vraagstuk verder uitgediept.

Insteek DDW

Op woensdag 8 juli worden de eerste ideeën besproken over de mogelijke inzet van DDW 2026 voor dit Co/Lab proces. Vervolgens wordt op 3 september in gezamenlijkheid deelname en vorm van het concept voor op DDW 2026 besproken.

Expositie Dutch Design Week: 17 t/m 25 oktober 2026

Tijdens DDW 2026 vinden inhoudelijke bijeenkomsten plaats, waarin de eerste inzichten met een select gezelschap gedeeld kunnen worden. In overleg met Heijmans en betrokken partners zal besloten worden met wie in dit event de opgedane inzichten gedeeld en getest worden. Daarnaast biedt DDW de kans om de gezamenlijke vraagstukken en de eerste inzichten aan een breed publiek te tonen in de vorm van een expositie (vorm en omvang ntb). We vragen de deelnemers een aantal keer aanwezig te zijn tijdens DDW, in de expositie maar bijvoorbeeld ook bij events met het netwerk van Heijmans

Presentatie bevindingen en aanbevelingen (afsluiting jaar 1)

In jaar 1 van het Co\Lab staat Onderzoek en Experiment centraal. Dit eerste jaar wordt afgesloten door middel van een eindpresentatie door de deelnemers, waarin inzichten en aanbevelingen gegeven worden aan Heijmans. Deze presentatie maakt de bevindingen en conceptring(en) helder voor jaar 2.

2027 - Vertaling inzichten naar interne processen

Analyse inzichten werkprocessen

De conceptring(en) waarmee in 2026 is afgerond, worden getoetst zodat gestart kan worden met de doorontwikkeling. De update meetings worden, net zoals in jaar 2026 voortgezet. Indien nodig worden werksessies georganiseerd met teams bij betrokken partners van Heijmans.

Doorontwikkeling Concept en prototyping

De deelnemers gaan de conceptringen doorontwikkelen en testen. Vervolgens worden ontwerppresentaties gepland om uitkomsten te presenteren en tussentijds zoveel mogelijk feedback op te halen en te testen zodat de deelnemers het ontwerp verder kunnen uitwerken. Er wordt een definitief ontwerp presentatie ingepland waar Heijmans, betrokken partners, stakeholders en netwerk bij aanwezig zullen zijn.

Delen resultaten

De uitkomsten en het definitief ontwerp (bijvoorbeeld werkmethode, gesprekstools etc.) worden op DDW27 gepresenteerd voor een breed publiek. De deelnemers stellen een presentatievorm voor in afstemming met Heijmans. De presentatievorm (installatie, expositie, etc.) kan deel uitmaken van de Designing Society-tentoonstelling gedurende DDW. Tijdens de ontwikkeling van de presentatievorm wordt een vormgever betrokken. Daarnaast vinden tijdens DDW inhoudelijke bijeenkomsten plaats voor

een kleine groep genodigden, waarin het ontwerp en de inzichten (learnings) gedeeld worden. Na DDW evalueren we het Lab-proces en alle inhoudelijke resultaten. Aan het eind van 2027 wordt gezamenlijk gekeken naar eventuele vervolgstappen en (indien dat wenselijk is) worden hier nieuwe afspraken over gemaakt.

Inschrijving en procedure

Je kunt je inschrijven t/m 6 april 2026 23:59 uur inschrijven voor deelname aan Co/Lab: Building for Wellbeing via [deze link](#).

In het inschrijfformulier vragen we ontwerpers om een referentie van 3-5 relevante, eerder uitgevoerde projecten of ontwerpen en een korte motivatie voor deelname aan Co/Lab: Building for Wellbeing, Casus 1, 2 of 3, waarin je beschrijft hoe de opgave aansluit bij jou als ontwerper (ontwerpstudio), wat je motivatie is om deel te nemen en waar je kansen ziet binnen de ontwerpvrage.

Het is nog niet nodig om al ontwerpoplossingen aan te dragen. Uit de inschrijvingen wordt (online kennismakingsgesprekken) een selectie gemaakt van maximaal 3 deelnemers. De geselecteerde deelnemers ontvangen uiterlijk op 10 en 13 april 2026 bericht (afhankelijk van de casus, zie Programma). De 'Deelnamevoorwaarden Co/Lab: Building for Wellbeing' zijn van toepassing. Bij inschrijving wordt hier automatisch akkoord mee gegaan. Deze voorwaarden worden z.s.m. toegevoegd aan [de lab-pagina](#).

Vergoeding

De drie geselecteerde ontwerpstudio's ontvangen voor deelname in jaar 1 (2026) ieder een bedrag €12.000,- ex. BTW voor analyse en ontwikkeling, het bijwonen van de masterclass, eventuele reiskosten, en bijbehorende tussentijdse contactmomenten en werksessies. De drie geselecteerde ontwerpstudio's ontvangen voor het uitvoeren van experimenten en het ontwikkelen van conceptrichtingen een bedrag €15.000,- ex. BTW. Voor de vertaling van conceptrichtingen naar een presentatie (inclusief materialisatie) in de expositie Dutch Design Week 2026 (bijvoorbeeld in een prototype, model, 3D animatie of video) ontvangen de drie geselecteerde ontwerpstudio's een bedrag €12.000,- ex. BTW. De drie geselecteerde ontwerpstudio's wordt gevraagd tijdens DDW om in ieder geval op een aantal dagdelen een presentatie te geven van zijn/ haar ontwerp voor diverse relaties en gasten van Heijmans. Hiervoor is voor ieder van de drie geselecteerde ontwerpstudio's een onkostenvergoeding voorzien van € 1.000,- ex. BTW. Voor jaar 2 (2027) krijgen de drie geselecteerde ontwerpstudio's wederom een bedrag €12.000,- ex. BTW voor analyse en ontwikkeling, het bijwonen van de masterclass, eventuele reiskosten, en bijbehorende tussentijdse contactmomenten en werksessies. De drie geselecteerde ontwerpstudio's ontvangen voor de doorontwikkeling van het concept en prototyping een bedrag €10.000,- ex. BTW. Voor de vertaling van concept naar ontwerp, afgestemd op werkprocessen en incl. aanbevelingen voor gebruik ontvangt de geselecteerde ontwerpstudio een bedrag van €10.000,- ex. BTW. En voor de vertaling van het ontwerp naar een presentatie (inclusief materialisatie) in de expositie op Dutch Design Week 2027 ontvangt de geselecteerde ontwerpstudio een bedrag €12.000,- ex. BTW. Tot slot wordt de geselecteerde ontwerpstudio ook tijdens DDW 2027 gevraagd om in ieder geval op een aantal dagdelen een presentatie te geven van zijn/ haar ontwerp voor diverse relaties en gasten van Heijmans. Hiervoor is een onkostenvergoeding voorzien van € 1.000,- ex. BTW.

De exposities op Dutch Design Week worden waarschijnlijk i.s.m. een externe vormgever ontworpen en hierin worden ook ondersteunende materialen zoals beeldschermen en presentatiemeubels meegenomen. Heijmans zal randvoorwaarden voor de presentatie stellen, zoals gebruik van duurzame,

circulaire materialen, afmetingen e.d., maar wellicht ook dat de expositie verplaatsbaar is voor het tonen op andere locaties.

Alle vermelde vergoedingen betreffen lumpsum vergoedingen en omvatten alle gemaakte kosten, uren en eventuele reiskosten naar bijeenkomst(en) en/of gesprek(ken).

Intellectuele eigendomsrechten

Een uitgebreide versie van de voorwaarden omtrent de Intellectuele eigendomsrechten zijn terug te vinden in de begeleidende 'Deelnamevoorwaarden Co/Lab: Building for Wellbeing'. Deze voorwaarden worden zsm toegevoegd aan [de lab-pagina](#).

Planning

Jaar #1 - 2026

Periode	Datum / Tijd	Activiteit
Wk 15	Ma 6 april 23:59	Deadline open call
Wk 15	Woe 8 april	Voorselectie voor de Casus Bouw & Techniek , max 3 ontwerpstudio's
Wk 15	Do 9 april	Voorselectie voor de Casus Vastgoed en Casus Infra , voor iedere casus max 3 ontwerpstudio's
Wk 15	Vr 10 april 09:00 – 10:30 (Infra) en 11:30 – 13:00 (Vastgoed)	Voor de Casus Vastgoed en Casus Infra kennismakingsgesprekken met max 6 ontwerpstudio's (30min online)
Wk 15	Vr 10 april einde dag	Definitieve selectie voor de Casus Vastgoed en Casus Infra (ieder 1 ontwerpstudio)
Wk 16	Ma 13 april 13:30 - 15:00	Voor de Casus Bouw & Techniek kennismakingsgesprekken max 3 ontwerpstudio's (30min online)
Wk 16	Ma 13 april einde dag	Definitieve selectie voor de Casus Bouw & Techniek (1 ontwerpstudio)
Wk 15/16	Vr 10 april en ma 13 april einde dag	Bekendmaken geselecteerde ontwerpstudio's (10 april voor voor de Casus Vastgoed en Casus Infra en 13 april voor de Casus Bouw & Techniek)
Wk 16	Di 14 april 9:00 - 17:00	Start Co/Lab met kick-off en masterclass (fysiek bij Heijmans)
Wk 17	Do 23 april 10:00 - 15:00	Excursie met aansluitende werksessie
Wk 19	Woe 6 mei 10:00 - 12:00	Debrief & werksessie (online of fysiek bij Heijmans)
Wk 22	Woe 27 mei 10:00 - 12:30	Update meeting 1 & werksessie (fysiek bij Heijmans)

Wk 25	Woe 17 juni 10:00 - 12:30	Update meeting 2 & werksessie (online of fysiek bij Heijmans)
Wk 27	Woe 8 juli 14:00 - 17:00	Update meeting 3 & werksessie (fysiek bij Heijmans)
Wk	[Gezamenlijk inplannen]	Online zomerupdate (online of fysiek bij Heijmans)
Wk 36	Do 3 sept 13:00 - 16:00	Update meeting 4 & werksessie (fysiek bij Heijmans)
Wk 38	Woe 16 sept 10:00 - 12:15	Werksessie met vormgever voor DDW (fysiek bij Heijmans)
Wk 39	Do 24 sept 13:00 - 16:00	Update meeting 6 & werksessie (online)
Wk	[Gezamenlijk inplannen]	Meeting Dutch Design Week (DDW) voorbereiden
Wk 42 - 43	Za 17 okt - Zo 25 okt	Dutch Design Week (DDW) 2026
Wk 46	Woe 11 nov 10:00 - 12:30	Update meeting 7 terugblik DDW en werksessie (fysiek bij Heijmans)
Wk 49	Woe 2 dec 14:00 - 17:00	Presentatie bevindingen en aanbevelingen (fysiek bij Heijmans)

Jaar #2 - 2027

Periode	WK - Datum	Activiteit
Wk 3	Woe 20 jan en Do 21 jan [Gezamenlijk inplannen]	Werksessie en testen (fysiek bij Heijmans)
Wk 6	Woe 10 feb en Do 11 feb [Gezamenlijk inplannen]	Werksessie en testen (fysiek bij Heijmans)
Wk 9	Woe 3 mrt 10:00 - 12:30	Update meeting 8 en werksessie (fysiek bij Heijmans)
Wk 11	Woe 17 mrt en Do 18 mrt [Gezamenlijk inplannen]	Werksessie analyse werkprocessen (fysiek bij Heijmans)
Wk 14	Woe 7 april 13:00 - 16:00	Korte update meeting 9 & werksessie conceptringen onderzoeken en testen (fysiek bij Heijmans)
Wk 16	Woe 21 april 10:00 - 12:00	<i>Optioneel (indien nodig): werksessie conceptringen onderzoeken en testen (fysiek bij Heijmans)</i>

Wk 19	Woe 12 mei 10:00 - 12:30	Presentatie Schetsontwerp van bijv. methode/ tools afgestemd op werkprocessen en in geval van case III ontwerprichtingen voor Horizon woning (fysiek bij Heijmans)
Wk 21	Woe 26 mei 10:00 - 12:00	Werkssessie om aanpassingen op SO tussentijds te toetsen (online of fysiek bij Heijmans)
Wk 24	Woe 16 juni 13:00 - 15:00	Presentatie Voorlopig Ontwerp van bijv. methode/ tools afgestemd op werkprocessen (fysiek bij Heijmans)
Wk 27	Woe 7 juli 13:00 - 15:00	Presentatie Definitief Ontwerp van bijv. methode/ tools afgestemd op werkprocessen en aanbevelingen voor gebruik (fysiek bij Heijmans)
Wk	[Gezamenlijk inplannen]	Online zomerupdate & insteek DDW invulling (online of fysiek bij Heijmans)
Wk 37	Woe 15 sept 13:00-15:00	Werkssessie DDW (fysiek bij Heijmans)
Wk 39	Woe 29 sept 13:00 - 15:15	Werkssessie met vormgever voor DDW (online)
Wk 42 - 43	Za 23 okt - zo 31 okt	Dutch Design Week (DDW) 2027
Wk 46	Woe 10 nov 13:00 - 15:00	Update meeting - terugblik DDW (fysiek bij Heijmans)
Wk 50	Woe 8 dec 14:00 - 17:00	Presentatie bevindingen en aanbevelingen (afsluiting jaar 2) (fysiek bij Heijmans)

Team

Met wie ga je straks samen werken?

Kernteam

Van A tot Z betrokken

Elisa Bloem (Corporate), Maaïke Schravessande (Vastgoed), Irene Hinderks (Heijmans Lab), Taco Korsmit (Infra), Pim Ketelaars (Bouw & Techniek).

Interne betrokkene

Inhoudelijke kennishouders, Heijmans ontwerpers, personen die een belangrijke rol spelen in het vraagstuk:

- Roel Menting
- Naomi Vastenhout
- Maarten van der Weg / Dennis Heijkoop

Externe partners

Er wordt momenteel een Raad van advies samengesteld bestaande uit:

- *Overheden en publieke instellingen*
- *Bewoners, gebruikers, omwonenden en burgerinitiatieven.*
- *Maatschappelijke organisaties, fondsen, stichtingen en belangenverenigingen*
- *Kennisinstellingen (bijv TNO)*
- *Marktpartijen en uitvoerende organisaties*

Inspiratie en nuttige documenten

- Jan Gehl, Cities For People
- Jane Jacobs, The death and live of great american cities
- Restorative cities Urban Design for mental health and wellbeing – Jenny Roe & Layla McCay
- Altijd nieuw gedoe – over Asset Based Community Development – LSA
<https://www.lsabewoners.nl/buurtbewoners-verbinden/altijd-nieuw-gedoe/>
- Vincent Luyendijk, De fijne stad - <https://www.defijnestad.nl/>
- David Sim, Soft city
- Frans Soeterbroek, <https://valiz.nl/publicaties/omstreden-plannen-onderschatte-burgers>
- [Living Places](#) Opgezet door Velux.

Vanuit Heijmans;

- Werkwijze in stadswijken; <https://www.heijmans.nl/nl/wonen/heijmans-co/>
- Strategie Heijmans – Welzijn: [Welzijn: Wij maken mensen gelukkiger](#)
- [Gebiedsontwikkeling](#)
- [Welzijn: Wij maken mensen gelukkiger](#)
- [De visie op... Welzijn bij Heijmans](#)

